

Arad, Str. Anlieh (Adam)

ABO MENTUL

Pentru Austro-Ungaria de un an fl. 10; pe 1/2 an fl. 5; pe 1/4 de an fl. 2.50 pe 1 lună fl.

Nr. de Duminecă pe an fl. 2.—

pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Abonamentele se plătesc în avans.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Anlieh (Adam)

INSERȚIUNILE

de 1 p. garmond: prima-dată 7 cr.; a doua oară 6 cr.; a treia oară 4 cr. și timbru de 20 cr. de fiecare dată cațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sînt să plăti înainte în Arad.

Scrisori nerancate

Toți, d'aceeași pănură!

(R) In comisia budgetară kossuthistul Komjathy a cerut primului ministru Széll explicațiuni asupra programului său privitor la administrația comitatelor, ear' Justh. a cerut vot universal și ca d'aci încolo, la alegerea dietale, votarea să se facă în fiecare comună separat, ca astfel mulțimea de alegători să nu fie tirată, pe distanțe mari, până la reședința cercului și adesea chiar la extremitate, în vre o comună aleasă dinadins la depărtare mare; s'ar pute, în chipul acesta, stărpi și multe abuzuri electorale!...

Primul ministru a declarat, că reforma administrativă nu e momentul să se facă; chiar de s'ar întreprinde această lucrare, numai treptat face și atingându-se foarte puțin actuala autonomie a comitate-

Cele două articole votate sub Szapary, aproape tot de acceași majoritate liberală, rămân deci ca o mărturie despre neseriobarbaților de stat maghiari: sub Szapary reforma administrativă li-s'a părut chestie ce trebuie rezolvată de urgență, sub Széll însă nu mai vor să știe de ea. Atunci se proclamase *statificarea*, acum însă numai poliția vor s'o dea toată pe mâinile guvernului... *Statul polițienesc* continuă a fi, așa se vede, idealul tuturor guvernelor maghiare. In privința aceasta de altfel și guvernamentali și opozanții sunt toți d'o pănură, toți caută mijloace de „a ține în frâu“ cum pretind — în realitate însă a oprina naționalitățile!

Tocmai de aceea, *votul universal* n'are să se introducă în Ungaria. Ar fi, zice Széll în răspunsul ce a dat lui Justh, în detrimentul maghiarismului și înspre stricăciunea unității statului.

Votarea separat, în fiecare comună, deasemeni abia dacă va fi primită ca o chestie de discuție academică! Cei pretențioși să se mulțumească cu judecătura Curiei în chestii electorale, — acesta este simbul răspunsului primului ministru.

Cu alte cuvinte, nici Széll nu ține să leuiască situația actuală bolnavă din statul ungar. Și el, ca atâția predecesori ai săi, va menține pentru Ardeal o lege electorală separată, făcută anume ca Românilor, majoritatea țării, să nu-și poată exercita drepturile electorale. Și el va menține actuala arondare a cercurilor electorale făcută cu atâta violenție întru a împedea naționalitățile să-și poată valida puterile.

Ear cât despre votul universal, el rămâne o marfă oprită de a intra pe teritoriul ungar, după cum cu greu vom avea și putința de a vota în fiecare comună separat... După vederea bărbaților politici maghiari, o dispoziție care ar înlesni și r' Sionaliților *libera voință*, constituie mare primejdie pentru maghiarismul. Ho pri-

mejdie tot așa de mare pentru unitatea de stat maghiar — se înțelege: stat național maghiar!

Indată-ce în parlament am pute să intrăm adică și noi naționalitățile fie chiar și numai cu jumătate din numărul mandatelor câte ni-s'ar cuveni, chestia națională ar ajunge în discuție la toate ocaziunile și s'ar învedera astfel mereu adevărul crud pentru Unguri, că statul întemeiat de S-tul Stefan este poliglot!

De când cu șovinismul ce-i stăpânește pe toți, Ungurii vor să ascundă acest adevăr.

Trudă zadarnică însă. Pentru-că dacă nu putem lupta în parlament, găsi-vom noi, naționalitățile, destule mijloace extraparlamentare întru susținerea drepturilor ce ni-se cuvin și a caracterului statului așa cum a fost înființat.

Starea actuală de inacțiune atât la Români, cât și la Sârbi și Slovaci va dispăre și șovinismul nu se vor mai pute bucura de spectacolul certelor între frați, cari se paralizază unii pe alții, în loc de a-și uni forțele împotriva adversarului comun.

Noi credem că declarațiunile ministrului Széll vor contribui la lămurirea situației.

Ele sunt o dovadă, că cei cari au vorbit mereu de o „înfrățire“ umilitoare, pentru cine știe ce fărâmaturi de pe masa guvernului ori avantajii personale, au fost și sunt de rea credință, pentru-că desigur, dacă s'ar gândi la împăcarea naționalităților, Széll n'ar vorbi astfel... Ear Români criminali, să se dea cu stăpânirea eac'asa, fără nici un bine pentru neam, există numai în închipuirea unor politicieni fără judecată, orbiți de „mititele și meschine pasiuni!“

Când vedem însă cu toții, că față de noi chiar și cei mai moderați bărbați de stat maghiari au aceleași intențiuni, ca-ori ce Jeszenszky șovinist și nabadaios, ar fi cea mai mare primejdie tolerarea unei situațiuni dintre cele mai precare pentru partidul național și nu s'ar face cel puțin atâta, ca patimile mici să amuțească, și ascultare să se dea celor, cari proclamă o luptă cu atât mai grabnică, cu cât mai învederate sunt pridejdiile ce ne înconjoară.

Cum adevă: primul ministru se folosește de întâiul prilejiu pentru a ne spune, că porumbei fripți n'are să împartă nici dînsul, și noi să așteptăm și să pornim lupta națională numai după-ce se vor fi retras ordonanțele lui Hieronymi și Perczel?

Cum adevă: să nu fie decât un singur mijloc de luptă? Acela în frunte cu niște comozi și neputințioși, cari proclamă, în „solidaritate“, să nu facem nimic?

Di V. A. Urechia a adresat lui „N. Fr. Presse“ (dela 26 Octom.) o scrisoare explicațiivă asupra împregiurării și motivelor, pentru care congresul orientaliștilor din Roma

n'a fixat Bucureștii ca loc de întrunire al viitorului congres; di oare ce corespondentul ziarului *ovreiesc* afirmase, că Românilor făcuseră în Roma o astfel de propunere, care însă „a fost respinsă, mulțumită intervenției energice a reprezentanților maghiari la congres“, ear „Românilor au pătii rușine“.

Scrisoarea venerabilului d-n. V. A. Urechia e cât se poate de obiectivă, și afară din cele măsurate și cumpănite. Dela dsa nimeni nu-i va se aștepta la expresiuni mai lapidare, precum ar fi meritat o asemenea minciună profundă.

Nu mai un lucru am dori și ne am ruga să nu uita nici când nici di Urechia nici ori-și-care alt membru român al vre-unei as-mener corporațiuni sau congres, anume: că precum mai pretulindenți la asemenea întruniri, națiunea maghiară e reprezentată aproape exclusiv prin Ovrei, așa a fost și la congresul orientaliștilor din Roma. Se înțelege, că savanții ovrei nu o fac aceasta fără gheșeft, fără-că și o explozieze în folosul neamului lor, să scostă pe cât se poate la iveală importanța și puternicia acestuia, mui ales față cu opinia publică în Ungaria. Și spre scopul acesta, arma minciunii, fie și celei mai perfide, scârboase, este tot atât de cinstită în ochii lor, ca și arma adevărului; o folosește în deplina cunoștință și cu cea mai împăcată conștiință, ba cu fală chiar.

In această ordine de idei așa-dar și minciuna din „N. Fr. Presse“ a fost explozată numai și numai pentru a orăta Ungurii: eată noi. Ovrei, (Ováry, Vambéry Kemény Kohn, etc.) am fost aceia, cari am delăturat pericolul dacoromânismului la congresul din Roma; noi, care am zădărnicit fixarea Bucureștilor ca loc de întrunire al viitorului congres; fără noi s'ar fi întâmplat nenorocirea și noi v'am mântit; prin urmare avem dreptul, ca noi să fim stăpâni în Ungaria, noi să conducem statul, noi să hotărîm rostul și soarta națiunii, etc.

Aceasta să nu o uita frații de dincolo nici odată.

Propaganda catolică în Bosnia Sub acest titlu serie „Magyarország“ de la 31 Octombrie următoarele:

„Am amintit mai zilele trecute, că o deputațiune bosniacă a fost în audiență la regele, în Buda, pentru a se ruga de scut față cu propaganda catolică ce tot mai mult se lăstește în Bosnia, și al cărei cei mai aprigi campioni sunt arhiepiscopul Stadler din Seralievo și episcopul, Bucovinaș, din Mostar. Deputațiunea s'a plâns că Mohamedanii sunt siliți, prin mijloace volnicești a treea la catolicism, ceea-ce stîrnete mare nemulțumire printre populațiunea mohamedană. După cum suntem informați, chestiunea va veni pe tapet și în delegațiunf. Se mai vorbește, că arhiepiscopul Stadler — va fi chemat la *audiendum verbum*“.

Săcimea „O mare deputațiune din țeara sêcuească a făcut astăzi (30 Oct.) vizită la ministrul de finance Lukács, la acela de comerț, Hegedüs și la Wlassics ministru etc. de culte“, — vestese foile din Buda-pesta; adăogînd că la deputațiune s'au alăturat și inevitabil: Beksics, cel trecut la „biserică“ ovreiască și Weisz Berthold, încă netrecut la vre o confesiune creștină. Deputațiunea era din Seps-Szt. György, condusă de primarul acestui oraș.

Pretextul vizitelor era: predarea ministrului de finance a diplomei de „cetățean de onoare“ al pomeiutului oraș european, în schimbul fabricii de tutur cu care 'i-a hărăzit ministrul; ear' scopul adevărat:

stoarcerea de noue favoruri pentru copilul ofticos de îmbuibare.

„Ministrul a accentuat (intre altele) interesul național, ce se leagă de întărirea elementului maghiar în Ungaria și printre Sécui și a observat în sffrșit, ca pământul sêcueesc să fie înzestrat cu o industrie puternică“, — spune raportul despre această vizită.

La ministrul Wlassics au cerut bani de ajutor pentru clădirea unei școli elementare de stat. Ministrul li-a promis tot și toate.

Că ce au cerut Sécuii din S-Szt. György ministrului Hegedüs și ce li-a promis, nu spune raportul; pe semne nu e de lipsă, căci și așa se va înțelege cu colegul de finance.

Croații contra pactului lor cu Ungaria. Din Zagreb se vestește:

Pe Dumineca viitoare, 5 Noevre, fracțiunea a partidului de drept croat a convocat o adunare poporală cu următorul program de discuțiune:

1. Dalmația să fie reincorporată în regatul Croato-Slavon.
2. In contra pactului cu Ungaria.

Fie că nu va ave rezultat imediat practic adunarea, totuși ea e o dovadă, că mișcarea opozițională e viuă.

Jidănimea cutropitoare.

Ziarul polon din Galiția „Gazeta Narodowa“ publică un articol, întărit cu date statistice despre gradul și întinderea în care jidănimea cutropitoare s'a făcut stăpână peste pământuri în Austria și Ungaria.

In Galiția, spre pildă, până la 1867 Jidani peste tot n'aveau voie a dobândi avere de pământ; de aceea nu erau în țeară decât 38 posesori de pământ ovrei. Această îngrădire a fost desființată în 1867 și deja la anul 1870 erau în Galiția 69 mari proprietari jidovi cu dreptul electoral în Curia I. In anul 1876 numărul marilor proprietari jidovi ajunse la 289, ear' în 1880 la câte 4 mari proprietari creștini se venia un Ovreu.

Raporturile printre proprietarii mici nu sunt mai puțin înfristătoare: de la 1871 până la 1892 au trecut în mâinile ovreiești 43.000 posesiuni țărănești. Dacă așa vor merge trebile înainte, spune foaia poloneză, peste 10—20 ani Jidani vor fi singurii stăpâni pământului în Galiția, unde astăzi deja ei țin în mâinile lor 70% ale pământului, fie ca proprietari, fie ca arăndași.

Cam astfel stau trebile și în Ungaria. După cele mai noue date ale biroului statistic central din Buda-pesta, Jidani țin în arănda 67 1/2% ale proprietăților mari din țările Coroanei ungare; ear' mari proprietari faptici jidani sunt 1039 la număr, adevă 43 %.

Și în Ungaria, până la 1864 Ovrei n'aveau voie a dobândi pământ.

mēt; azi, după 35 ani, de când s'a desființat această îngrădire, baronul ovreiu Popper îi aparține jumătatea pământului comitatului Nitrei.

Jidanul *Deutsch* este stăpân peste enormele latifundii din giurul Cinc-Bisericilor.

In general și în Ungaria se află astăzi 70% de pământ, direct ori indirect, în mâinile jidane.

Afară de acestea, cele mai bune vii în Ungaria aparțin Ovreilor; ei posed cele mai mari turme de vite și porci.

FIUME.

III.

(Ai.) Scopul călătoriei ministrului de comerț *Hegeđis* a fost pe deplin vădit și copiilor din școlile elementare ale „emporiului maritim“ al Coroanei ungare: pe deoparte a deștepta în autonomiști refractari patriotismul maghiar (nu ungar), *nouă speranțe* de dezvoltare și propășire economică emporiului; iar pe de altă: a întări, a încuraja pe patrioții d'acolo, botezați și nebotezați, în lupta lor grea pentru „*idea*“. Cei-ce însă au motiv a se bucura mai mult și cu drept cuvânt de călătoria ministrului, cei-ce singuri vor trage după ea nu numai speranțe deșarte, ci câștig real, foloase materiale adevărate din patriotismul lor fățarnit, sunt exclusiv numai Ovreii.

Sunt în Fiume, precum mulți dintre cetitori vor ști, un număr mare de asezăminte de tot soiul, precum se și înțelege de sine într'un port maritim: fabrici, depouri de mărfuri, ateliere, bănci, etc. Acestea din urmă, ca și comerțul, sunt în mâinile Ovreilor; monopolisând ambele aceste ramuri de activitate, ei nu numai își impart între sine milioanele, cu care le-au îndopat guvernele din Budapesta, în forma de ajutor, împrumuturi fără interese, subvenții etc., dar Ovreimea a făcut imposibilă ori-ce concurență a negustorilor și proprietarilor de vapoare și corăbiilor creștini, astfel că aceștia nu că s'au îmbogățit din favorurile acordate de guverne, ci au sărăcit.

Să amintim numai de unele: Banca de escompt a căpătat în exploatare depourile maritime de mărfuri ale statului și tot comerțul de bancă ce se leagă de ele; Banca risă de comerț a înființat societatea de im-

port și export; societatea de navigațiune pe mare, „*Adria*“ (directorul general al ei este ovreul *Kuranda*) și firma ovrească *Hoffmann* exercează monopolul de transport; firma jidană *Schwarz* e stăpână peste întreprinderile de clădiri; tot Banca de escompt e proprietara fabricii pentru curățitul orezului și a fabricii de scrobeală.

Toate acestea și încă alte isoave de câștig protejate și subvenționate de guvern formează între sine un cartel tacit, astfel că comercianții și fabricanții creștini (*Italieni* și *Croați*) nu pot concura cu ele și lucrează cu câștig mic, ori de loc. Ei s'au plâns adeseori în contra acestor monopoluri clandestine, ce-i ruinează, dar toate degeaba; plângerile lor n'au ajuns la auzul puternicilor; și dacă au ajuns, jidănimăa cutropitoare a știut zădărnici ori-ce schimbare a stărilor în favorul comerțului și industriei creștinilor.

Pe lângă încălcările pe teren politic-național, eată, va să zică, ce fel de regim și îngrijire părintească în cele materiale au contribuit la amărăciunea Fiumanilor, la „*ura contra a tot ce e maghiar*“.

„*Alkotmány*“ dela 27 Octomvrie scrie la loc de frunte: „Locul convingerii, și acolo l'au ocupat banul și corupția; d'aici, din Budapesta, se trimiteau Fiumanilor deputați; dar și ban; clăditori de „dock-uri“, de fabrici și funcționari. Am întocmit în Fiume o întreagă mare colonie de funcționari, crezând, că prin asta îi vom câștiga pe Fiumani; ba guvernele au mai crezut, că cu atât mai bine vor alipi orașul de țara-mună, dacă vor împărți monopolul la Bănci și întreprinzătorii din Budapesta. Ei bine, aceste monopoluri au ucis prietenia.

„Funcționarii credeau, că Fiume poate fi și trebuie să fie maghiarizată...“

„Fiumanii, atât Italieni cât și Croați, atribuesc ori ce greșeală, tot răul, încălcarea de drepturi și volnicia nedreaptă—Maghiarilor; iar Maghiarii din Fiume, ațîțați de foile guvernamentale proclamă ori-ce plângere a Fiumanilor drept nepatriotism și trădare de patrie“...

„Unde sunt timpurile, când Ungaria se însufleșea pentru Fiume, iar Fiumanii pentru Maghiari?...“ Unde sunt acele vremuri frumoase? Mărgăritarul mării maghiare (ungare?) și a Coroanei ungare (maghiare?) s'a întunecat...“

Acuma se poate distinge și pricepe și mai bine rostul călătoriei ministrului *Hegeđis*, la Fiume, cu toate că dl ministru-pre-

sident *Szell* a desmintit „extrema importanță“ a consfătuirii lui *Mayländer* cu guvernorul *Szapary*; cu toate că n'are încă vreme a se ocupa cu regularea chestiunii fiumane. Ministrul de comerț a petrecut două zile în emporiul maritim al Coroanei ungare; a vizitat toate stabilimentele; a făcut o grămadă de promisiuni, s'a întâlnit cu Fiumanii patrioți, dar cu autonomiști trădători de patrie ba.

La șeful acestora s'a dus un corespondent al lui „*Egyesértés*“, care publică (în Nrul de la 28 Oct.) dela omul seu un interview foarte interesant, ce l'a avut cu Dr. *Mayländer*. Corespondentul a primit din convorbirea sa cu acesta impresiunea, că: „nici vorbă nu poate fi, ca ei, (autonomiștii) să se plece“; — „nici nu se gândesc la aceea, ca să lase măcar cât de puțin din drepturile lor“. Și autonomiștii se încred pe deplin în Dr. *Mayländer*... Astfel că „impăcarea (cu ei) ar fi de dorit atât în interesul Fiumei, cât și în interesul Ungariei“.

Credem și noi; dar o crede și dl *Szell* de sigur, căci altfel n'ar fi trimis pe colegul seu de la comerț cu așa aparat neobișnuit de „impunător“ la Fiume.

Românii din Bosnia.

Emile de Laveleye, redactor la marea revistă „*Revue de deux Mondes*“ în descrierea unei călătorii, ce a făcut în Bosnia, după ce arată naționalitățile și diferitele obiceiuri din această provincie austriacă, pe jumătate musulmană, zice:

„Există în Bosnia o altă rasă foarte interesantă, pe care am găsit-o în toată Peninsula-balcanică. Ea e foarte activă, foarte întreprinzătoare. E rasa Ținșarilor, cărora li-se zice și kufo vlachi (valachi schiopi) sau macedoneni. Ei se găesc prin toate orașele, unde fac comerț, și pe la țeară, unde țin cărciume. Sunt zidari admirabili, singuri în Bosnia, înainte de sosirea muratorilor italieni. Sunt de asemenea și tâmplari și execută cu o mare iscusință lucrările de tâmplărie. Se spune, că ei au construit toate edificiile mari din Peninsula: biserici, poduri, case de piatră. Se laudă asemenea gustul lor în fabricarea de obiecte de filigran și de bijuterie. Unii din ei sunt foarte bogați și întorc afaceri mari. Fondatorul vestitelor case Sina din Viena era Ținșar. Se găesc Ținșari și la Viena și la Pesta, unde sunt considerați ca Greci, pentru-că se țin de ritul oriental. Cu toate acestea

ei sunt de sânge românesc și provin din tre acei Valachi, cari trăiesc din produsul turmelor lor în Grecia, în Turcia și în Albania.

„In afară de țeara lor de origine, ei se găesc în tot Orientul. În partea cea mai nu sunt destul de concentrați, ca și în alte meze un grup deosebit, afară de satul *Yovik*, lângă *Tuzla*, în Istria, lângă lacul *Despina* și în câteva alte localități.

„Locuințele lor, grădinile lor sunt cu mult mai bine întreținute, decât ale vecinilor. Ei sunt între dînșii de o onestitate proverbială. Adopțiează costumul și limba țerei în care locuiesc. Inșă nu se amestecă nici odată cu alte rase. Își păstrează timbrul lor deosebit, care se recunoaște foarte lesne.

„De unde vin aceste calități speciale cari îi deosebesc atât de bine de musulmanii și creștinii în mijlocul țării? Aptitudinile acestea sunt dobândite și transmise în mod ereditar, nu se pot atribui unei rase, nici pentru-că frații lor din România de sânge și de aceeași religie nu le posedă până acum.

„Ce păcat, că sunt numai câte-va de Ținșari în Bosnia! Dînșii contră mai mult, decât ori-cari alții, la sărbătorile țerei, pentru-că deosebit comercianții de o fineță extra-ordinară și admirabili lucrători.

Resboind englez-trans

Pe lângă toate greutățile și stările în sosirea lor de boifului din sudul Africii, și în norocul nu e partea Englezilor. — B numărului se arată a insuficiența pentru ducerea cauzelor lor este indescultă gumele sosite din aceasta în chip *Remouros*. După luptele din zilele ultime li-au costat mult sânge și Burilor, dar curagiul și vitejia lor crește pe zi ce trece și nu e exclusă posibilitatea, ca biruința decisivă a lor să fie în cele din urmă.

Știrile mai noue sunt următoarele: Londra, 31 Octomvrie. Peste noaptea generalul *White* cu toate trupele engleze a năvălit asupra *Burilor*, pe cari li-a silit la retragere de mai mulți kilometri; înșă

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.“

ELEONORA DUSE.

Ce păcat că această mare artistă a venit la noi într'un timp așa de nepotrivit! Crisă agricolă, crisă financiară, neliniște și certuri politice; peste acestea boala grea a micului prinț, o mulțime de doliuri în elita societății bucuruștene, atâtea și atâtea împregiurări nenorocite, cari au făcut ca inteligenta și ospitaliera noastră capitală să nu poată primi și sărbători cum trebuie pe cea mai puternică și mai fermecătoare artistă a scenei moderne. Nu știu cu ce impresii va fi plecat Duse de la noi. Imi închipui însă că, în necunoștință de cele ce se petreceau între culisele vieții noastre, nu va fi dus cu ea o amintire tocmai frumoasă despre entuziasmul artistic al fraților ei de pe malurile Dunării. Nici nu și-a putut isprăvi șirul de reprezentații anunțate. Și cât a jucat, a văzut mereu sala teatrului nostru pe jumătate goală, ea, care la Paris și în toate capitalele pe unde a trecut, a avut cele mai mari succese, cele mai strălucite triumfuri, pe cari le poate visa o artistă. În schimb însă, ce puternică, ce adâncă impresie

ni-a lăsat nouă, pușinilor cari am avut fericirea s'o vedem, s'o auzim, s'o admirăm!

Duse nu e numai o divină interpretă, care însuflește piesele, care dă viață, căldură și cea mai minunată intrupare rolurilor pe cari le joacă. Ea însăși e o creatoare. În sufletul ei larg și vibrant trăiesc toate pasiunile omenești, în ea dorm toate durerile și bucuriile noastre, cu toate gesturile și strigătele lor. Și este o parte din propria ei viață, este inima ei plină care se descarcă în vorbele pe cari le rosteste în rolurile pe cari le îmbracă pe scenă. Glasul, privirea, mișcările ei sunt de mișcări de ori mai expresive decât cuvintele pe cari le spune. Ear mâinile, frumoasele ei mâini, de dragul cărora d'Annunzio a scris o piesă, „*La Gioconda*“, vorbesc într'adevăr. Nu există limbă omenească pe lume, care să poată exprima ceea ce așa de frumos știu se spună mâinile Dusei, cu degetele lor subțiri, lungi, nervoase, cari plâng, rid, visează, se sbuciumă și ard de toate pasiunile, se întunecă în durere și se luminează în fericire. Când, zimbătoare, divina artistă-și ridică brațele în sus, mâinile ei albe și delicatese strălucesc în aer ca două flori de crin.

Ș'apoi, ceea ce te face să uși că ești la teatru, e că la Duse nu e nimic silit, nimic meșteșugit, nimic din trucerile și ra-

finăriile de școală. Ea intră pe scenă, cum ar intra în casă, în familia ei. Ș'at jura că vorbele pe cari le spune sunt ale ei, atunci rostite întâiu—manifestarea momentană și necesară a unei simțiri vii care nu caută fraze și efecte pentru public.—atât de bine și de omenește le spune, atât de potrivite sunt cu emoțiunea glasului ei cald și sonor, cu privirea sugestivă a ochilor ei mari negri, fascinatori, și cu toată figura ei dulce, expresivă, de o misterioasă putere de atragere. Dar cine-ar fi în stare să descrie armonia acelor mișcări imperceptibile, din cari se compune jocul și farmecul acestei mari artiste? E de-ajuns s'o vezi numai cum apare și pășeste pe scenă, ca să simți numai decât că ai înaintea ta o ființă extraordinară. În glas, în ochi, în gest, în mers, în tot trupul ei de-o mlădiere și de-o eleganță felină, e o vrajă, o trăsătură de viață, pe care nu ni e dat s'o înțelegem, ceva ca o putere dumnezească, cu care ne tulbură, ne răpește, și face ce vrea cu sufletele noastre. Fără să spună o vorbă, e o simplă mișcare a capului, ne aduce lacrimile în ochi, — c'un zimbet ne înseninează. Nu, Duse nu e actriță... Ce urf e cuvântul acesta, alături de numele ei mai ales!

Ea e mamă, e soție, e amantă... te minunezi de câte ființe deosebite trăiesc în ea, și ce clar, ce intensiv trăiesc! Duse te consumă viața ei, își arde nervii și

fiecare dramă. Eată de ce ne mișcă așa de adânc deosebit de ceilalți artiști. Eată de ce, când o rechemă aplausele publicului ea apare, cu ochii duși și cu un aer ostentiv, pururea stăpânită de emoțiunile ultimelor scene, vibrând încă de căldura și viața rolului ei, din care nici căderea cortinelor nu pot s'o smulgă și s'o deștepte la realitate.

O compară unii și alții cu Pezzana, cu Sarah Bernhardt, cu Réjane... Ce poate limpezii, și la ce adevăr poate să ducă nevoia aceasta meschină a minții omenești de a căuta comparații între marii scriitori, între fructii creatori, între artiștii de geniu? E o mașinărie așa de complicată în firea unei om, și mai ales a unui artist, că e o copilărie să-ți închipui că poți să-ți fantezicretul și să-i măsori puterea cu una ca două.

Cine poate să știe, cine poate să spună, în ce stă forța de fascinare a incomparabilei Duse, misteriosul dar de a fermeca al acestei ființe extra-ordinare, care străbate lumea, ca un cuceritor glorios, ducând ea, în săugele ei, mândria, arta și pasiunea arzătoare a Italiei!

(„Pagini Literare.“)

A. VLAHUȚĂ.

La administrația

„Tribunei Poporului“

se află în deposit spre vânzare următoarele opuri și broșuri:

„Povestea unei coroane de oțel“, cu prețul de 75 cr., „Războiul nostru pentru neatarnare“ cu 55 cr., de *George Coșbuc*.

„Teoria dramei“ de *Dr. Iosif Blaga*. Prețul 1 fl. 80 cr.

„Cuvântări bis. de Massilon traduse prin Ioan Genț. Prețul 2 fl. 50 cr.

„Lupta pentru drept“ de *Dr. R. Ihering* traducere, de *T. V. Păcățeanu* Prețul 1 fl.

„Din vremuri apuse“ de *Iudita Secula*, Prețul 50 cr.

„Juvenilia“, prosă și versuri de *Sextil Pușcariu*. Prețul 80 cr.

„Vieritul“, de *Petru Vancu*. Prețul 50 cr.

„Pribeag“, de *I. Sceopul*. Prețul 75 cr.

La facerea comandelor, cari se vor efectua prompt, rugăm a se adăuga și spesele de porto postal.

Administrațiunea „Trib. Pop.“

Exerciții intuitive și gimnastice, manual pentru învățătorii școlilor populare române, întocmit după plan, de *Ioan Tuduceșcu*, învățător în *Lipova*. Ediția a III. Prețul unui exemplar: 30 cruceri.

„Pălăria Ceasornicului“, comedie într'un act de *Mdm. Emile de Girardin*, localizată de *A. G. N.* — Prețul 25 cr.

„Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor de direcțiune“, de *Alfred Kormos*, trad. de *Constantin Pop*, funcționar la „Albina“. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

„Povestea unei coroane de oțel“, de iubitul nostru poet *George Coșbuc*, a apărut în București, în editura librăriei *C. Sfelea*, cu o mulțime de ilustrațiuni intercalate într'un text istoric-poporal, ce se extinde pe 260 pagini ale volumului în format octav mare, cu un tipariu frumos și cât se poate de bine îngrijit. Prețul: 1 leu 50 bani.—Din titlul cărții încă se poate vedea, că ea cuprinde istorisirea despre „Restatornicirea domniei românești și războiul pentru neatarnare“, scrisă anume pentru țărânie. Incepând dela introducerea, până la pagina ei din urmă, cartea aceasta, îndeosebi, este scrisă cu atâta foc și dragoste de neam, cu atâta măiestrie și farmec și într'o limbă atât de dulce poporală, încât, începând odată s'o citești, n'o mai poți lăsa din mâni până ai isprăvit-o. Și după ce ai citit-o odată, din nou o începi și mereu o citești și tot nu te mai saturi. — O adevărată podoabă literară și un mărgăritar neprețuit în literatura noastră poporală. Ear serviciul, ce are să facă opul acesta țărânului cărturar nu numai în România, ci în toate țările locuite de Români,—nemșurat va fi. Va reinvia, unde va trebui, va potența, unde este: adevăratul simț național, iubirea curată de neam și de patrie, îndem-

nat spre fapte mari și glorioase și neclintita dragoste pentru limba strămoșească.

Din „Biblioteca Teatrală“ au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1. „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de *Iosif Vulcan*: 20 cr. Nr. 2. „Idil la țară“, comedie într'un act, localizată de *Maria Baiulescu* după *Juin și Flerx*: 20 cr. Nr. 3. „Biletul de tramvai“, comedie într'un act de *Gr. Mărunțeanu*: 15 cr. Nr. 4. „Un om buclucag“, comedie într'un act localizată de *Maria Baiulescu*, după *M. Michel și Labiche* 20 cr. Nr. 5. „Trei doctori“, comedie într'un act localizată din *I. germană de Virginia A. Vlaicu*: 20 cr. Nr. 6. „Pălăria clasornicariului“, comedie într'un act, de *Mdm. Emile de Girardin*, localizată de *A. G. N.*: 25 cr. Nr. 7. „Unde dai și unde creapă“, comedie în 2 acte de *Alexandru Cosmar*, localizată de *Iuliu Popescu* 25 cr.

Gramatica Română pentru învățământul primar, partea I. de *Ioan Petran*, profesor siminarial (apărută în Arad, 1898 prețul 15 cr.) e aprobată de *Ven. Consistoriu* din Arad. Venitul curat al acestei cărți didactice este destinat pentru înființarea unui fond, din care să se premieze învățătorii noștri, cari se vor distinge pe terenul învățământului și, îndeosebi, în propunerea limbii materne. Se poate comanda și dela adm. „Tribunei Poporului.“

„Povești populare“, de cuprins morale culese de *S. Teodorescu-Chirileanu*. — Prețul 8 cr.

Eminescu, pesimist, profet și economist, supliment la revista „Primăvara“, de *I. S. Ordeanu*. Sub acest titlu a apărut în tipografia „Gazetei Săteanului“ în Bu-

curești și ni s'a trimis la redacție un număr de mare valoare literară. Se extinde pe 10 pagini, în format octav obișnuit, cu un tipariu ales și bine îngrijit. Va fi celtă cu multă plăcere și cu viu interes de toți, căci ea să cunoască tot mai de aproape viața și terea creatoare a spiritului marelui nostru poet *Eminescu*. — Prețul unui exemplar este 1 leu (50 cr).

AVIS. P. T. domni învățători colegi. La multele întrebări ce mi se făcu onoare vin a răspunde, că deși am tratat în statul de pensionar, dar lucrul meu departe pe terenul literar-didactic, pentru noul an școlar 1899/1900 pot scrie cu manualele mele didactice — scrieri multă îngrijire — într'o limbă ușor înțelegere a tinerimii noastre din școlile populare, ca așa carte să le fie dragă. Las să urmeze aci întreaga serie: 1. Micul abecedar 18 tabele de p. 3 fl. 60. 2. Micul abecedar P. I. ediția IX. anul I. an 20 cr. 3. Micul abecedar P. I. ediția V. pentru II. an 20 cr. 4. Micul abecedar P. III. ediția V. pentru III. an 30 cr. 5. Exerciții intuitive editate pentru învățători 30 cr. 6. Metodul procedurii, la Abecedar, p. inv. 40 cr. 7. Limba română (gramatică) 30 cr. 8. Economia, ediția VI. (clasa IV., V., VI.) 20 cr. 9. Socoata P. I. ediția IV. 20 cr. P. II. ediția II. 20 cr. 11. Tabelele, ediția III. 6 cr. 12. Istoria naturii VI. 20 cr. 13. Geografia P. I. ediția III și IV. 20 cr. 14. Istoria ediția II. (clasa IV. și V.) 20 cr. Univers., (clasa VI.) 20 cr. 15. German-român 20 cr. 17. 30 cr. 18. Micul gratulant Cântările Viteazului 10 cr. despre banii noi. 2 cr. Cu stimate *Tuduceșcu*. (Com. Târnova)

Un comentariu la § 96 al „Statutului organic bisericesc gr.-or. rom.“ după 30 de ani, de *I. cav. de Pușcariu*. Brașov, 1899. Tipografia Ciurcu et. comp. O broșură în format mare cu un text de 39 pagini. Prețul 1 coroană. Se poate comanda și dela Librăria numitei tipografii.

O nouă carte folositoare. Sub titlul: „Amicul Poporului, îndreptător în cauze administrative și judecătorești pentru poporul român“, de *Titu Vuculescu*, pretor, a apărut tocmai acum în tipografia „Tribunei Poporului“ în Arad o carte în adevăr folositoare pentru popor. Ea se extinde pe 148 pagini, în format 8° mare, cu un tipariu frumos și bine îngrijit, broșată elegant și scrisă într'un limbaj la înțelesul poporului. Materialul, împărțit în numeroase capitole mici, cuprinde sfaturi și învățături de foarte mare folos pentru toate treburile și trebuințele poporului. Ori-ce daraveră, pe cari poporul le are aproape zilnic atât cu direcțiile administrative, cât și cu judecătorile din patrie, cărturarul din popor le află în cartea aceasta toate la un loc, bine lămurite și spuse în limbă poporală și înțeleasă de toți.

Prețul acestei cărți folositoare și voluminoase este numai 1 coroană (50 cruceri) și se poate comanda atât la autor în *M. Pecska*, cât și la administrațiunea „Tribunei Poporului“.

„Foaia Pedagogică“, ce apare la 1-a și 15-a a fiecărei luni în Sibiu, sub direcțiunea dlui *Dr. D. P. Barcianu*, în Nr. 19 (din Oct.), anul III., are următorul cuprins: Cestiunea pedepselor în școala poporală de *Iosif Velcean*, inv. (Urmare). — Modele de lecțiuni: Capra cu trei iezi. Poveste de *Ioan Creangă*, lecțiune de *Dr. P. Șpan*. (Urmare) mațiuni. — Felurimi. — Co-

Nouă carte de școală. A apărut tocmai zilele acestea „Geografia pentru școlile populare“, întocmită pe baza planului ministerial de învățământ, partea primă (pentru clasele III și IV), de *Vasile Goldiș*, profesor gimnazial, în editura Librăriei Ciurcu în Brașov. Prețul: 35 cr.

Acest nou manual de geografie al dlui profesor *Goldiș*, în forma cum se prezintă, este cât se poate de potrivit pentru cele două clase (III și IV) ale școlii populare. Împărțirea practică a capitolelor, urmate, fiecare îndeosebi, de „Observări metodice“; textul, expus într'un limbaj ușor, și cu mai multe ilustrațiuni; intercalarea în text a hartelor pentru fiecare din cele cinci ținuturi mari ale Ungariei, — sunt toate calități alese, prin cari manualul dlui *Goldiș* se recomandă foarte mult tuturor învățătorilor delu școlile noastre populare

„Economia Națională“, revistă economică, statistică și financiară apare lunar în București sub direcțiunea dlui *P. S. Aurelian*. Anul XXIII. Nr. 8 (din August, 1899) are următorul sumar: „Idea de justiție în relațiunile sociale, de *A. D. Damianoff*. Bibliografia cestiunei Orientului, de *St. Orășanu*. Făinurile noastre la expoziția de făinuri dela Rotterdam (Olanda), de *V. S. Moga*. Știri economice de *V. S. Moga*. Bibliografia. Anunțuri.

O pagină din istoria Bucovinei din 1848—50, împreună cu niște „Notițe despre familia *Hurmuzachi*“, ca răspuns la articolele din ziarul „Patria“ din Cernăuți anul III. Nrii 304 și 305, în chestiunea biografiei bucovinene din Enciclopedia Română din Sibiu, de *Dr. I. G. Sbierea* Cernăuț, 1899.

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. porto postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului“.

La comanda mai mari de 10 exemplare dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului“.